

RAPPORT

Undersøkelse av påstander om
inhabiliteringsforhold i Andebu kommune

Oslo, 24. september 2014

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag	3
2. BDOs oppdrag	4
2.1. Bakgrunn for saken og oppdragsbeskrivelse	4
2.2. Gjennomføringen av oppdraget og metode	4
2.3. Forbehold og begrensninger	5
3. De faktiske forhold.....	6
3.1. Birkelund og Sommerstads roller i næringslivet.....	6
3.2. Birkelund og Sommerstads kjøp av tomter i Andebu kommune	7
3.3. Utbygging av gang- og sykkelvei i Høyjord	10
3.4. Sommerstads håndtering av habilitetsspørsmål	11
3.5. Ansettelsesprosessen av Birkelund	12
3.6. Birkelunds saksbehandling	14
4. BDOs vurdering	16
Vedlegg 1 - Nøkkeltall for relevante selskap	21
Vedlegg 2 - Utdrag av tilbakemelding fra Birkelund.....	22
Vedlegg 3 - Oversikt over Birkelund og Sommerstads roller i næringslivet	23

1. Sammendrag

I april 2014 sendte kommunestyrerepresentant Helene Eriksen en e-post til kontrollutvalget i Andebu kommune som omhandlet mulige inhabilitetsforhold i kommunen, blant annet relatert til et selskap som ordfører i kommunen og en daværende byggesaksbehandler i kommunen har eierinteresser i. BDO ble engasjert til å undersøke og vurdere de faktiske forhold som oppsummeres i det følgende.

Bjarne Sommerstad og Terje Birkelund har begge eierinteresser og formelle roller i de tre selskapene Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS, Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS og Birkelund & Sommerstad Eiendom AS. Birkelund & Sommerstad Eiendom AS har kjøpt Heimdalåsen fra Andebu kommune for seks millioner kroner i 2008 og gården Heimdal fra et ektepar for 2,2 millioner kroner i 2013.

I følge Andebu kommunes kommuneplan skulle det prioriteres å bygge en gang- og sykkelvei fra Moa til Heimdal. Ingen av dem BDO har intervjuet har kunnet forklare hva slags fordel eierne av tomtene på Heimdalåsen skulle kunne få som følge av denne gang- og sykkelveien. BDO har ikke funnet at noen av selskapene knyttet til Birkelund & Sommerstad har vært benyttet som underleverandører.

Sommerstad har enten selv erklært seg inhabil eller bedt formannskapet om å vurdere hans habilitet i relevante saker knyttet til Heimdalåsen, samt enkelte andre saker.

Birkelund ble engasjert i en 50 % midlertidig stilling som saksbehandler, i teknisk avdeling i kommunen, for perioden 30. september 2013 frem til 30. mars 2014. Engasjementet ble senere utvidet og han arbeidet i kommunen frem til og med 5. september 2014. Det var ikke noen formell utlysning av stillingen. Etter det BDO har fått opplyst ble ansettelsen av Birkelund ikke diskutert med tillitsvalgt slik kommunens retningslinjer tilsier.

Det har blitt stilt spørsmål knyttet til Birkelunds habilitet i to konkrete saker. I kommunestyremøte 23. april 2014 redegjorde rådmannen for Birkelunds befatning med disse to sakene. Det ble opplyst at det var begått en formell saksbehandlingsfeil ved den ene byggesaken og at Birkelund var inhabil. I den andre saken hadde Birkelund oppdaget forhold som gjorde han inhabil og saken ble behandlet av en annen saksbehandler, men svarbrevet ble offentliggjort med Birkelunds navn. Rådmannen understreket i sin redegjørelse at Birkelund ikke har hatt noen personlige fordeler forbundet med saksbehandlingen, verken av økonomisk eller annen art.

BDO har i relasjon til de undersøkte forhold vurdert at Sommerstad i hovedsak har opptrådt i henhold til gjeldende habilitetsregler. BDO mener videre at kommunens ansettelsesreglement delvis ble tilsidesatt i forbindelse med engasjementet av Birkelund. BDO har gjennom undersøkelsen ikke gjort funn som tilsier at saksbehandlingen utført av Birkelund har gitt ham selv eller noen av selskapene han er knyttet til, noen form for «uberettiget vinning». BDO mener kommunen burde foretatt en grundigere vurdering av de habilitetsspørsmål som kan oppstå når en ansatt byggesaksbehandler i kommunen også har eierinteresser og lederroller i bygg- og eiendomsbransjen.

2. BDOs oppdrag

2.1. Bakgrunn for saken og oppdragsbeskrivelse

24. april 2014 sendte kommunestyrerepresentant Helene Eriksen fra partiet Venstre en e-post til kontrollutvalget i Andebu kommune. E-posten omhandlet mulige inhabilitetsforhold i kommunen. Forholdene knyttet seg blant annet til et selskap som ordfører i Andebu kommune, Bjarne Sommerstad, og daværende byggesaksbehandler i Andebu kommune, Terje Birkelund, har eierinteresser i.

I e-posten fra Eriksen ble følgende forhold omtalt:

- Birkelund og Sommerstad AS' kjøp av tomter fra kommunen mens Sommerstad var kommunestyrerepresentant.
- Birkelund og Sommerstad AS' kjøp av tomter i Andebu kommune, både av kommunen og av private eiere, mens Sommerstad har vært ordfører.
- Om det har tilkommet eierne av de aktuelle tomtene en uberettiget vinning gjennom vedtaket om utbygging av gang- og sykkelsti i Høyjord.
- Om ansettelsesprosessen rundt Birkelunds engasjement i teknisk avdeling i Andebu kommune har vært gjennomført etter gjeldende retningslinjer.
- Om saksbehandling av byggesaker gjort av Birkelund som ansatt i kommunen har gitt Birkelund og Sommerstad AS uberettiget vinning.
- At kontrollutvalget sørger for at alle vedtak som er fattet under inhabilitet kjennes ugyldige.
- At grensene mellom habilitet, inhabilitet og korrupsjon vurderes i alle forhold nevnt i e-posten.

Det fremgår videre av e-posten fra Eriksen at alle rollene privatpersonene Birkelund og Sommerstad har i næringslivet må kartlegges og at det må undersøkes om det har tilkommet "uberettiget vinning" til andre personer knyttet til Birkelund og Sommerstads selskaper.

Kontrollutvalget i Andebu kommune vedtok på møte 4. juni 2014 å be Sandefjord Distriktsrevisjon innhente tilbud på ekstern undersøkelse av påstandene som fremkommer i e-posten fra Eriksen av 24. april 2014. Kontrollutvalget forutsatte at undersøkelsen skulle klargjøre om det foreligger brudd på lover, regler eller interne retningslinjer i Andebu kommune.

2.2. Gjennomføringen av oppdraget og metode

Sandefjord distriktsrevisjon la oppdraget ut på anbud (minikonkurranse), og BDOs granskingsenhet ved oppdragsansvarlig partner Kristian Thaysen ble gitt i oppdrag å undersøke påstandene som fremkommer i e-posten av 24. april 2014 fra Eriksen. De juridiske vurderingene er gjennomført av BDO Advokater AS ved advokat Erling Grimstad.

BDO har gjennomført undersøkelsen i perioden fra 1. juli 2014 og frem til dato for denne rapporten. Utkast til rapport ble sendt til kontradiksjon 17. september 2014, med svarfrist 22. september 2014.

BDOs undersøkelser er i all hovedsak basert på følgende kilder:

- Dokumentasjon mottatt eller tilgjengeliggjort av oppdragsgiver, blant annet kjøpskontrakt, møtereferater og dokumenter knyttet til salg av Heimdalåsen.

- Dokumentasjon innhentet av BDO i Brønnøysundregistrene, eiendomsbasen, og Proff-forvalt.
- Web-tv fra gjennomførte kommunestyremøter.
- Sakspapirer innhentet av BDO fra Andebu kommunes hjemmesider.
- Intervjuer.

BDO har gjennomført intervjuer med de fire følgende personer:

- Helene Eriksen, kommunestyremedlem, Venstre.
- Bjarne Sommerstad, ordfører i Andebu kommune.
- Terje Birkelund, saksbehandler byggesak, Andebu kommune.
- Ole Sverre Lund, rådmann i Andebu kommune.

Alle intervjuer har vært basert på frivillighet/samtykke. Forut for intervjuene har intervjuobjektet mottatt informasjon om undersøkelsen, BDOs mandat, samt blitt gjort kjent med at intervjuet er basert på samtykke. Referat fra intervjuene ble utarbeidet og har deretter blitt oversendt til den intervjuede for eventuelle kommentarer og rettelser, samt godkjenning.

Intervjuobjektene er gitt anledning til å uttale seg om temaer av sentral betydning. Dette er viktig for å sikre en forsvarlig undersøkelse av saken og ivaretagelse av de involverte personers rettigheter.

BDO har sørget for å ivareta prinsippet om kontradiksjon ved at relevante berørte parter har fått tilsendt BDOs fremstillinger av fakta i utkast til rapport, med anmodning om å gi BDO eventuelle tilbakemeldinger. Tilbakemeldinger fra kontradiksjonsprosessen er i all hovedsak innarbeidet i BDOs rapport. Birkelund ønsket at en lengre kommentar skulle inntas i rapporten. Denne er medtatt i rapporten i form av et eget vedlegg, rapportens vedlegg 2.

De juridiske vurderingene er redegjort for i rapportens kapittel fire og er basert på beskrivelser av de faktiske observasjoner (granskingsrapportens kapittel tre) etter at rapporten (med unntak av kapittel fire) har vært gjenstand for kontradiksjon.

2.3. Forbehold og begrensninger

BDOs arbeid er gjennomført innenfor en begrenset økonomisk ramme. Omfanget og fullstendigheten av analysene som er foretatt må ses i lys av dette og vi kan ikke innestå for at alle relevante forhold er avdekket eller analysert. Innenfor rammen av oppdraget har ikke BDO hatt mulighet til å verifisere riktigheten og/eller fullstendigheten av alle de opplysninger/dokumenter som er fremlagt overfor BDO. Det er ikke gjennomført innsyn i elektronisk lagret informasjon, eksempelvis e-post mv. BDO har etterspurt en oversikt over alle sakene Birkelund har behandlet som saksbehandler i kommunen. Ut ifra listen som BDO har mottatt, fremgår det at Birkelund har behandlet 123 saker i perioden fra han ble ansatt frem til BDO mottok denne oversikten 20. august 2014. Det ligger utenfor rammene til denne undersøkelsen å gjennomgå alle sakene Birkelund har behandlet.

BDOs oppdrag har ikke omfattet undersøkelser av eventuelle andre forretningsmessige relasjoner mellom kommunen og selskap eid av Birkelund og Sommerstad. BDO kun undersøkt næringslivsrollene til Sommerstad og Birkelund og ikke eventuelle næringslivsinteresser knyttet til venner, familie eller lignende av Sommerstad og Birkelund.

3. De faktiske forhold

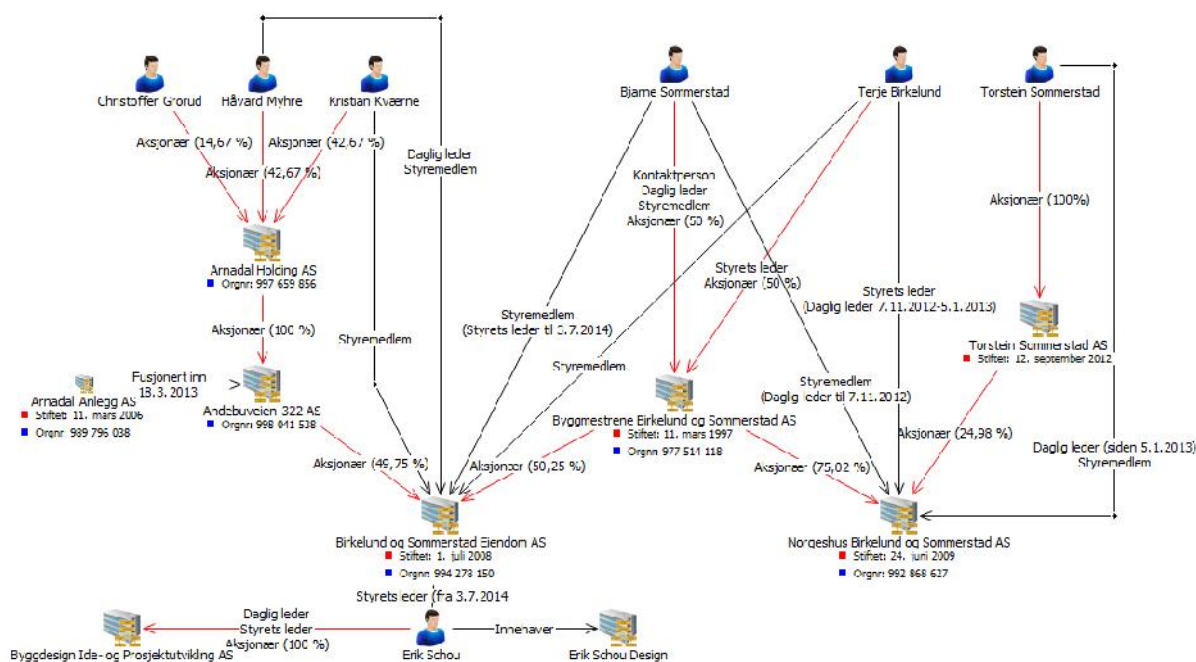
BDOs rapport belyser de faktiske omstendigheter omhandlet i e-posten fra Eriksen av 24. april 2014 gjennom de følgende seks ulike kapitler:

- Birkelund og Sommerstads roller i næringslivet
- Birkelund og Sommerstads kjøp av tomter
- Utbygging av gang- og sykkelvei i Heimdal
- Sommerstads håndtering av habilitetsspørsmål
- Ansettelsesprosessen av Birkelund som saksbehandler i kommunen
- Saksbehandling gjort av Birkelund i kommunen

3.1. Birkelund og Sommerstads roller i næringslivet

Sommerstad og Birkelund har begge eierinteresser og formelle roller i tre selskaper. Dette er Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS, Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS og Birkelund & Sommerstad Eiendom AS.

Nedenfor følger en skisse over eierskap og roller i de tre ovennevnte selskapene. Skissen er også gitt som vedlegg til BDOs rapport. BDO har ikke funnet andre næringsinteresser for Terje Birkelund eller Bjarne Sommerstad enn det som fremkommer i skissen under.

Figur 1 Eierskap og roller i Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS, Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS og Birkelund & Sommerstad Eiendom AS

Bjarne Sommerstad har opplyst at han som byggmester opprettet et foretak i 1993, men at dette i dag er uten aktivitet.

En oppsummering av regnskapstall for Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS, Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS og Birkelund & Sommerstad Eiendom AS, er gjengitt i rapportens vedlegg 1.

3.2. Birkelund og Sommerstads kjøp av tomter i Andebu kommune

BDOs undersøkelser viser at Birkelund og Sommerstad Eiendom AS har kjøpt følgende to tomter i Andebu kommune:

- Gnr./Bnr. 73/38 (Heimdalåsen), kjøpt fra kommunen i 2008.
- Gnr./Bnr. 73/4 (Gården Heimdal), kjøpt fra private eiere 21. mai 2013.

BDO har ikke funnet opplysninger i eiendomsregisteret som viser at Birkelund og Sommerstad Eiendom AS, Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS eller Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS har kjøpt tomter i Andebu kommune ut over de to tomter redegjort for over.

Birkelund har opplyst at han på vegne av Norgeshus Birkelund og Sommerstad AS har inngått en avtale om opsjon på oppføring og salg av boliger i Øvre Hoksørød, gnr./bnr 15/3. BDO har fått tilgang på opsjonsavtalen, som er datert 18. juni 2013 og har en varighet på to år. Det fremgår av avtalen at feltet er ferdig regulert og består av totalt 17 eneboligtomter. Avtalen omfatter 16 av disse tomtene, i det en tomt holdes tilbake av selger.

Birkelund har forklart at han «har holdt seg unna» dette prosjektet og området etter at han begynte å arbeide i kommunen. Birkelund har opplyst at han er usikker på hva som er status i prosjektet nå. Birkelund opplyste videre til BDO at det er Erik Schou som styrer dette prosjektet for Norgeshus Birkelund og Sommerstad AS. BDO har fått opplyst av Erik Schou at de er i samtaler med stiftelsen Signo om å selge to til tre boliger/tomter, men at det ikke er inngått noen avtale om dette per i dag.

3.2.1. *Birkelund & Sommerstad Eiendom AS' kjøp av Heimdalåsen*

Heimdalåsen er et område i Høyjord på om lag 60 dekar. Det følger av reguleringsplan for Heimdalåsen, Gnr./Bnr. 73/38 m.fl. datert 30. januar 2004, at området er regulert til byggeområder, offentlige trafikkområder, spesialområder og fellesområder. Videre at det er tre typer boligområder, eneboliger (felt B2-B8), sammenbygde og frittliggende småhus, tett-lav (felt B1), og eksisterende boliger (A1-A3). Slik BDO har forstått det, bestod felt B2-B8 av ikke opparbeidete eneboligtomter, mens felt B1 var et opparbeidet tomteområde som var regulert til totalt 13 boenheter.

I brev datert 9. juli 2007 fra Bjørnar Andre Tveitan og Bjørn Gunnar Aase til Andebu kommune ved rådmann Ole Sverre Lund, ble det gitt et konkret bud på kjøp av Heimdalåsen. BDO har forstått det slik at dette var et bud på feltene B1 og B2-B8.

Budet på Heimdalåsen ble lagt frem for teknisk utvalg 20. november 2007. Budet ble kun fremlagt for utvalgets medlemmer og ble unntatt offentlighet, jf. daværende offentlighetsloven § 6 (2) a. Det fremgår av møtereferatet at kommunen aldri tidligere hadde solgt byggeområder til private utbyggere, men at rådmannen nå vurderte at det kunne være aktuelt å selge Heimdalåsen til private utbyggere.

Bakgrunnen for dette var en forventning om «mer tempo i utbyggingen» og at et eventuelt salg ville innbringe kapital til kommunen. Det ble også vist til at det i den senere tid hadde vært få henvendelser om tomter i dette området. Rådmannen fremmet derfor innstilling om at Heimdalåsen

skulle legges ut for salg, og at rådmannen skulle gis fullmakt til å gjennomføre salget. I innstillingen var det også tatt med en forutsetning om at det ble inngått en gjensidig forpliktende utbyggingsavtale mellom kommunen og kjøper. Det fremgår av møtoreferatet at teknisk utvalg enstemmig vedtok å utsette saken til det ble utarbeidet forslag til omregulering/bebyggelsesplan for B1-området.

Saken ble på nytt behandlet av teknisk utvalg 29. januar 2008. Det ble enstemmig vedtatt å gi rådmannen fullmakt til å gjennomføre salget av Heimdalåsen forutsatt at det ble oppnådd akseptabel pris. Det ble også vedtatt at det skulle inngås utbyggingsavtale, samt at forslaget til ny bebyggelsesplan for området skulle ligge til grunn for utbyggingen. Det fremgår av forslaget at antallet boenheter på feltet skulle økes fra 13 til 18.

Innstillingen fra teknisk utvalg ble enstemmig vedtatt på formannskapets møte 5. februar 2008.

Saken ble behandlet i kommunestyret 12. februar 2008. Under dette møtet fremmet Sommerstad endringsforslag som blant annet gikk ut på at markedsføringsplan og anbudspapirer for utlysningen skulle inneholde tidsfrister, betalingsplan, minstepris og relevante premisser. Videre at utarbeidet markedsføringsplan og anbudspapirer skulle politisk godkjennes. Forslaget fra Sommerstad falt med åtte mot 17 stemmer. Kommunestyrets vedtak ble:

- a) *Den delen av Heimdalåsen som ikke er opparbeidet sammen med område B1 legges ut for salg*
- b) *Rådmannen gis fullmakt til å markedsføre og gjennomføre salget under forutsetning av at akseptable vilkår oppnås*
- c) *Det forutsettes at det inngås en gjensidig forpliktende utbyggingsavtale*
- d) *Utarbeidet forslag til bebyggelsesplan for område B1, datert 07.01.08 med inntil 18 boenheter, legges til grunn for utbyggingen*

Kommunen engasjerte Ring Eiendomsmegling til å bistå med salget av Heimdalåsen. Det fremgår av e-postkorrespondanse mellom kommunen og Ring Eiendomsmegling at kommunen i utgangspunktet ønsket 7,3 millioner kroner for området, men at de sannsynligvis kunne akseptere en pris ned mot ca. 6 millioner kroner.

Rådmannen har i intervju med BDO forklart at han tror Heimdalåsen ble lagt ut for salg uten at det ble gitt en prisantydning.

Selskapet Bo & Næringsutvikling AS, ved daglig leder Even Hess, innga tirsdag 3. juni 2008 et bud på 5,5 millioner kroner for Heimdalåsen.

Sommerstad har i intervju med BDO forklart at «han husker at det kom inn et bud på 5,5 millioner kroner, og at de (Birkelund & Sommerstad Eiendom AS) la inn et bud på 6 millioner kroner, som de fikk aksept for».

BDO har forespurt Andebu kommune om å få kopi av et eventuelt skriftlig bud. BDO har ikke mottatt noe skriftlig bud på kjøp av Heimdalåsen.

Kjøpekontrakt for salg av Heimdalåsen ble underskrevet av partene 3. september 2008. Kontrakten er signert av rådmann for Andebu kommune, og Håvard Myhre og Sommerstad, for Birkelund & Sommerstad Eiendom AS.

Etter at Birkelund & Sommerstad AS hadde gjennomført kjøpet av Heimdalåsen, søkte selskapet om rammetillatelse for seks tomannsboliger på deler av felt B1 i Heimdalåsen¹. Teknisk utvalg vedtok enstemmig å godkjenne søknaden under betingelse av at de tekniske anleggene måtte være godkjent før arbeidene ble påbegynt, samt at byggetillatelse for bebyggelsen måtte foreligge før arbeidene ble iverksatt.

Nødvendig utbyggingsavtale mellom Andebu kommune og Birkelund & Sommerstad Eiendom AS, ble enstemmig vedtatt i kommunestyret 8. desember 2009. Det fremkommer av møtereferatet at Sommerstad meldte seg inhabil ved behandling av saken.

BDO har gjennomgått utbyggingsavtalen og sammenlignet denne med de andre utbyggingsavtalene som Andebu kommune har inngått med private utbyggere i den senere tid. Etter det BDO kan se er utbyggingsavtalen mellom Birkelund & Sommerstad Eiendom AS og Andebu kommune i det alt vesentlige lik de øvrige utbyggingsavtalene.

Sommerstads rolle ved gjennomføringen av salget

Sommerstad har forklart til BDO at han ikke var involvert i kommunens salgsprosess. Det fremgår av vedtak fra kommunestyret 11. februar 2008 at rådmannen ble gitt fullmakt til å markedsføre og gjennomføre salget under forutsetning av at akseptable vilkår ble oppnådd.

Etter det Sommerstad kan erindre ble det ikke diskutert hva som ville være akseptabel pris på kommunestyremøtet, der det ble vedtatt å legge området ut for salg. Rådmannen har forklart til BDO at det "garantert ikke" ble diskutert pris på dette møtet. Av kommunens web-tv fra kommunestyremøtet 12. februar 2008 ble det stilt spørsmål om hva som ville være "akseptable vilkår" for salg av Heimdalåsen. Arbeidspartiets representant Jonny Lian opplyste i møtet at når det gjaldt "akseptable vilkår", visste man hva kommunen hadde investert i området og hva de hadde solgt tomter for, og at det ikke var akseptabelt at de ikke fikk igjen det de har lagt ned, og "kanskje litt pluss".

Birkelund og Sommerstad Eiendom AS' salg av tomter/boliger på Heimdalåsen

Birkelund har opplyst at Birkelund & Sommerstad Eiendom AS har solgt en del av tomtene på Heimdalåsen, men at de fortsatt har noen som ikke er solgt. Tomtene selges uten byggeklausul, hvilket betyr at kjøpere står fritt til å velge hvordan boligene skal oppføres. Birkelund opplyste videre at det er prosjektert seks horisontaldelte boliger (tolv boenheter) nederst på Heimdalåsen, mens det er 20 tomter «oppover» i feltet.

Det fremgår av Norgeshus' nettside² at Birkelund & Sommerstad Eiendom AS har solgt fire av de 12 leilighetene i de horisontaldelte boligene, og at 14 av de 20 tomtene er solgt. Prisen for leilighetene oppgis å være fra 2,1 millioner kroner og prisen på tomtene oppgis å være på 500 000 kroner.

¹ Jf. referat fra møte i teknisk utvalg 8. september 2009

² <http://www.norgeshus.no/birkelund-sommerstad/> (nedlastet 04.08.2014)

3.2.2. *Kjøp fra private*

Birkelund & Sommerstad Eiendom kjøpte 21. mai 2013 gården Heimdal (gnr. 73, bnr. 4) av private selgere for 2,2 millioner kroner³. Salget omfattet hele eiendommen med regulert område for boligbygging på åsen i fortsettelsen av Heimdalåsen. Ifølge Sommerstad skal reguleringen ha blitt foretatt våren 2011. Fradeling og oppgjør for gang- og sykkelveien fra Heimdal til Moa var foretatt før Birkelund & Sommerstad Eiendom kjøpte eiendommen og oppjøret gikk til forrige eier. Store deler av tomtens areal ble i kommuneplanen fra 2007 regulert til fremtidig næringsareal og eiendommen var av den grunn unntatt konsesjonsplikt. Bjarne Sommerstad har i intervju med BDO opplyst at selskapet kjøpte eiendommen fordi de ønsket å bygge flere boliger på Heimdalåsen, og at det var liten merkostnad å kjøpe gården samtidig.

De hadde opprinnelig tenkt at de kunne lage hestebane der hvor gården står. Terje Birkelund har forklart at de håpet på å kunne dra fordel av vann- og røranlegget som allerede var knyttet til resten av Heimdalåsen. Det fremgår videre av Sommerstads forklaring at han ble oppringt av en representant for Modul eiendom en stund etter at de hadde kjøpt denne tomten. Modul Eiendom ønsket å kjøpe den delen av tomten der gården står for 1,5 millioner kroner. Salget ble gjennomført 2. oktober 2013 og omfattet jordet syd for Nesveien og husene på gården, ca. 29 dekar. Birkelund & Sommerstad Eiendom AS har også solgt en parsell av gården Heimdal til en privat kjøper for 120.000 kroner. Dette salget ble gjennomført 14. oktober 2013 og omfattet jordet nord for Nesveien, ca. 1,2 dekar.

3.3. Utbygging av gang- og sykkelvei i Høyjord

I e-posten fra Eriksen til kontrollutvalget datert 24. april 2014 ønskes det blant annet undersøkt «*Om det har tilkommet de kjøpte tomtene og eierne en uberettiget vinning gjennom vedtaket om utbygging av gang og sykkelsti i Høyjord.*» BDO har gjennom intervju med Eriksen forstått det slik at dette dreier seg om byggingen av ny gang- og sykkelvei langs fylkesveg 306, fra Heimdal til Moa.

Eriksen har i intervju med BDO pekt på at det har vært en betydelig kostnadsoverskridelse i dette prosjektet. Eventuelle kostnadsoverskridelser, herunder omstendigheter rundt dette er ikke omfattet av BDOs oppdrag og er således ikke nærmere undersøkt og/eller omtalt i anledning BDOs oppdrag.

Det er ikke fremkommet opplysninger som tilsier at noen av Birkelunds og Sommerstads selskap har vært involvert i utbyggingen. Ingen av de BDO har intervjuet har kunnet angi hvilken fordel eierne av tomter i Heimdalåsen eventuelt skulle ha hatt som følge av utbyggingen. Birkelund var i følge ham selv ikke kjent med at gang- og sykkelveien var bygget. To av de intervjuede har forklart at det er tomtene på området «Hammeren» som har en direkte fordel av gang- og sykkelveien og ikke tomteområdet utviklet og delvis solgt av selskapet eid av Birkelund og Sommerstad.

Ut ifra den informasjonen BDO har fått har Sommerstad vært med på å behandle saker knyttet til utbyggingen av gang og sykkelvei i Høyjord. Han har ikke erklært seg inhabil eller bedt om å få habiliteten sin vurdert. Birkelund har i kraft av sin stilling i kommunen ikke vært involvert i prosessen knyttet til nevnte gang- og sykkelvei.

³ Bjarne Sommerstads redegjørelse for kommunestyret 11. februar 2014

Det fremgår av Andebu kommunes kommuneplan for 2007-2020 at det skulle prioriteres å bygge en gang- og sykkelvei fra Moa til Heimdal (Høyjord).

I møtoreferat av 30. januar 2007 fra Teknisk utvalg⁴ fremgår det at det ble vedtatt i budsjett for 2006 å avsette penger for å utarbeide planer for gang- og sykkelvei fra Heimdalkrysset til Moa. Sommerstad har opplyst at han på dette tidspunktet ikke satt i verken formannskapet eller kommunestyret i Andebu kommune.

Kommunestyret godkjente i sak 064/08 forslaget til reguleringsplan. I slutten av 2009 ble det bevilget NOK 200 000 til utredning av kostnader for etablering av gang- og sykkelvei langs fylkesveg 306. Prosjektet ble i 2011 estimert å koste totalt ca. 16,4 millioner kroner. Etter anbudskonkurranse ble entreprenøren Carl C. Fon AS tildelt oppdraget med å bygge ny gang- og sykkelvei under forutsetning av kommunestyrets godkjenning av prosjektet.

Ved behandling i kommunestyret 28. mai 2013, fremmet Venstre forslag om at prosjektet skulle «legges på is frem til Vestfold fylkeskommune finansierer og ferdigstiller det». Formannskapets innstilling (iverksettelse av prosjektet), ble vedtatt med 23 stemmer mot to stemmer. Kostnadsrammen til prosjektet ble også vedtatt økt til ca. 32,3 millioner kroner.

Gang- og sykkelstien er nå tilnærmet ferdig. BDO har på forespørsel til Carl C. Fon mottatt en liste over underleverandører som skal ha vært benyttet i prosjektet. Ingen av selskapene til Birkelund og Sommerstad synes, basert på mottatt informasjon fra Carl C. Fon, å ha vært involvert i arbeidet.

3.4. Sommerstads håndtering av habilitetsspørsmål

Sommerstad har i intervju med BDO forklart at han alltid har vært veldig nøye med ikke å behandle saker der han kan være inhabil. Dersom han har vært i tvil om sin egen habilitet, har han bedt formannskapet eller kommunestyret om å vurdere hans habilitet. Sommerstad har videre forklart at han ikke kjenner til at han har begått noe «overtramp» i forbindelse med sine roller i politikken og næringslivet. Ifølge Sommerstad er det *”blitt snakket en del om dette”*, og det var bakgrunnen for at han på eget initiativ redegjorde for sine roller i næringslivet i formannskapet i februar 2014.

Sommerstad opplyste videre at han på forespørsel fra Eriksen (V) ga den samme redegjørelsen til kommunestyret 11. februar 2014.

Det fremgår av web-tv fra kommunestyremøtet at ordføreren oppga å eie 50 % av Byggmestrene Birkelund & Sommerstad AS, 37,5 % av Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS, samt 25 % av Birkelund & Sommerstad Eiendom AS. Han opplyste videre at han feilaktig, i formannskapsmøtet uken før, ikke opplyste at han var styreleder i Birkelund & Sommerstad Eiendom AS.

BDO har etterspurt og mottatt en oversikt over alle saker der Sommerstad har erklært seg inhabil eller bedt om å få habiliteten sin vurdert. Det fremgår av oversikten BDO har mottatt at Sommerstad har meldt seg inhabil i seks saker og bedt om å få sin habilitet vurdert i to saker. Det ligger utenfor rammene til denne undersøkelsen å gjennomgå alle kommunestyrevedtak, for å

⁴ Utvalgssaksnummer 008/07

undersøke eventuelle andre saker der Sommerstad har meldt seg inhabil eller bedt om å få habiliteten vurdert.

I det følgende redegjør vi nærmere for enkelte saker knyttet til Sommerstads håndtering av habilitetsspørsmål:

- I forbindelse med tilbudet fra Tveitan og Aase om å kjøpe Heimdalåsen ba Sommerstad formannskapet vurdere hans habilitet⁵. Sommerstad ble vurdert som habil i saken, med fire mot to stemmer. Sommerstad har opplyst til BDO at bakgrunnen for at han ba om å få habiliteten vurdert, var at han var ”medeier i en byggmesterbedrift som i fremtiden kunne utvikle seg til å være potensiell kjøper av slike objekter”.
- Under kommunestyrets behandling av utbyggingsavtalen for Heimdalåsen mellom Birkelund & Sommerstad Eiendom AS og Andebu kommune, 8. desember 2009, erklærte Sommerstad seg inhabil.
- I følge referat fra kommunestyremøte 20. desember 2011, ba Sommerstad om å få sin habilitet vurdert i forbindelse med behandling av endring og utvidelse av reguleringsplanen for Heimdalåsen. Kommunestyret vedtok med 17 mot seks stemmer at Sommerstad var inhabil.
- 23. april 2014 behandlet kommunestyret klage over vedtatt detaljreguleringsplan for området Øvre Hoksrud. Området Øvre Hoksrud er området der Norgeshus Birkelund & Sommerstad har opsjon på oppføring og salg av boliger. Reguleringsplanene var endret fra landbruks- og skogsareal til boligformål, der det kunne bygges ”maks 17 boenheter innenfor reguleringsplan”. Under kommunestyrets behandling av saken fratrådte Sommerstad som inhabil.
- Det fremgår av dokumentasjonen BDO har mottatt at Sommerstad erklærte seg inhabil under kommunestyrets behandling 19. juni 2012 av søknad om godkjenning av tillegg til utbyggingsavtale for Andebu Boligutvikling AS (prinsippavklaring), samt kommunestyrets behandling 8. april 2014 og 6. mai 2014, angående innspillsfasen til kommuneplan 2014-2023, for området ”A05-Skjelland-gnr 3 bnr 36/3”. I tillegg erklærte Sommerstad seg inhabil under kommunestyrets behandling 16. juni 2014 i sak om å bevilge 150 000 kroner til økning av kontrollutvalgets budsjett for 2014.

3.5. Ansettelsesprosessen av Birkelund

Andebu kommune har et ansettelsesreglement fra 2008 og regler for saksbehandling i ansettelsessaker. Rådmannen er gitt myndighet i ansettelsessaker der kommunestyret og administrasjonsutvalget ikke er ansettelsesmyndighet. Rådmannen har delegert myndighet til å ansette stillinger i egen virksomhet, til virksomhetsledere.

Ved alle ansettelser der rådmannen har ansettelsesmyndighet, skal det oppnevnes et lokalt ansettelsesråd for hver ansettelse. Ansettelsesrådet skal gjennomføre ansettelsesprosessen frem til ansettelsesvedtak, samt foreta intervjuer av aktuelle kandidater. Alle ledige stillinger skal i prinsippet utlyses eksternt.

⁵ Jf. møtoreferat 5. februar 2008

Ansettelsesmyndigheten kan etter drøfting med tillitsvalgt, bestemme at midlertidige ansettelser med inntil seks måneders varighet, kan besettes uten kunngjøring og intervju.

Det fremgår av arbeidsavtale mellom Andebu kommune ved kommunalsjef teknisk, landbruk og næring, Thore Helge Larsen og Terje Birkelund, at Birkelund ble ansatt i en 50 % midlertidig stilling som saksbehandler for byggesaker i teknisk avdeling. Engasjementet var i utgangspunktet for perioden 30. september 2013 og frem til og med 30. mars 2014.

Arbeidsavtalen inneholder ingen bestemmelser om bierverv eller roller i næringslivet. Birkelund underskrev taushetserklæring 30. september 2013, som pålegger han taushetsplikt i saker som omfattes av forvaltningsloven § 13, overfor utenforstående personer og foretak.

Birkelunds engasjement i kommunen ble forlenget frem til og med midten av september 2014. BDO har etterspurt, men ikke fått tilgang til eventuell arbeidsavtale mellom Birkelund og kommunen for perioden fra april til september 2014.

Birkelund har forklart at han ble oppringt av en byggesaksbehandler ved kommunen som fortalte han at kommunen trengte bistand til å behandle byggesøknader. Vedkommende lurte på om Birkelund var interessert i en slik stilling. Birkelund forklarte at dette passet godt da han hadde hatt et ønske om «å prøve noe nytt» og han takket således ja til tilbudet om et engasjement ved teknisk avdeling.

BDO har fått opplyst at engasjementet som Birkelund fikk, ikke ble utlyst offentlig og at det heller ikke ble skrevet noen innstilling i forbindelse med ansettelsen. Etter det BDO kjenner til ble muligheten for å besette stillingen uten kunngjøring eller intervju, ikke drøftet med tillitsvalgt for fagorganisasjonen hvor stillingen naturlig ville være organisert. Kommunalsjef i Andebu har opplyst at han er kjent med ansettelsesreglementet og reglene for saksbehandling i ansettelsessaker, og at disse ble delvis tilsidesatt i forbindelse med engasjementet av Birkelund.

I følge kommunalsjefen var årsaken til dette blant annet at:

- Det ville vært en tidkrevende prosess å følge reglene og at kommunen trengte denne ekspertisen på plass så raskt som mulig.
- Det fra politisk ble lagt press på å få etablert en løsning raskt ettersom det var lange saksbehandlingstider og *"oppheving av ubehandlede byggesaker"*.
- Det ble undersøkt om man kunne leie inn aktuell ekspertise fra andre kommuner *"uten at man fikk noen positiv respons"*.
- Kommunen hadde også i tidligere situasjoner gått aktivt ut i markedet for å innhente aktuell ekspertise uten at stillingene var utlyst.
- At Birkelund ble innhentet for å avhjelpe kommunen innenfor et område han både hadde formell og praktisk erfaring fra og dette ble klarert med rådmann og ordfører før endelig beslutning ble fattet.

Sommerstad har forklart at han ikke var involvert i ansettelsen av Birkelund utover at kommunalsjef i kommunen hadde kommet til ham og spurt om han (Sommerstad) ville ha noe problem med at Birkelund arbeidet i kommunen. Sommerstad hadde da svart *"at så lenge Birkelund gjorde jobben"*

sin og holdt tunga rett i munnen hadde ikke han noe problem med det». I følge Sommerstad var ansettelsen av Birkelund rådmannens ansvar.

Rådmannen har forklart at han i ettertid erkjenner at ansettelsen av Birkelund burde vært gjennomført på annen måte. Rådmannen forklarte at det oppstod et sterkt behov for å knytte til seg en saksbehandler på byggesak, i en 50 % engasjementsstilling. Kommunen har i følge rådmannen tidligere hatt utfordringer med å knytte til seg saksbehandlere, også til heltidsstillinger innenfor teknisk sektor. På bakgrunn av dette erkjente de at det ville bli vanskelig å få tilsatt noen i en 50 % engasjementstilling innenfor dette området.

Rådmannen har forklart at Birkelund fikk innføring i habilitetsspørsmål og «klar beskjed» om ikke å behandle saker relatert til selskapet «Birkelund & Sommerstad». I følge rådmannen har Birkelund i all hovedsak «gjort en god jobb» og han kunne gjerne ha tenkt seg å beholde Birkelund i kommunen hvis det ikke hadde vært for «denne saken», og det forhold at han har eierinteresser i selskapet Birkelund & Sommerstad Eiendom AS.

3.6. Birkelunds saksbehandling

I intervju med BDO har Eriksen forklart at Arbeiderpartiet på et kommunestyremøte 23. april 2014 reiste spørsmål om habiliteten til to konkrete byggesaker som kommunen skulle ha behandlet. Ordføreren erklærte seg inhabil, før rådmannen redegjorde for de to konkrete sakene. Rådmannen skal ha opplyst at det var inhabilitetsmangler ved disse to sakene. Ifølge Eriksen ble det ikke opplyst om navn på saksbehandler eller om vedtakene ville kunne bli kjent ugyldige eller ikke.

Det fremgår av rådmannens redegjørelse på kommunestyremøtet 23. april 2014 at han ved flere anledninger har hatt samtaler med saksbehandlere og kommunalsjef knyttet til habilitetsproblematikken, og at han har full tillitt til at sektoren i det store og hele klarer å unngå at kommunen kommer opp i situasjoner der det fremover sås tvil om habilitet. Rådmannen understreket videre at angjeldende saksbehandler ikke har hatt noen som helst personlige fordeler forbundet med saksbehandlingen, verken av økonomisk eller annen art.

Birkelund har i intervju med BDO forklart at de to sakene som Eriksen refererte til gjaldt byggesøknader som han opprinnelig hadde behandlet. Birkelund ga i forkant av møtet 23. april 2014 en skriftlig redegjørelse om hans behandling av disse sakene. Det fremgår av redegjørelsen at sakene knytter seg til søknad om tiltak for Heimdalveien gnr./bnr. 73/76 og Søndre Holt 7.

Heimdalveien gnr./bnr. 73/76 er en av tomtene i Heimdalåsen som Birkelund & Sommerstad Eiendom AS kjøpte av kommunen. Det fremgår av Eiendomsbasen at Birkelund & Sommerstad solgte denne tomten til private kjøpere 11. juli 2013. Søknad om tiltak på denne tomten ble ifølge Birkelund journalført i kommunen 15. oktober 2014. Søknaden omfattet oppføring av bolig og garasje.

Birkelund har opplyst at han innledningsvis vurderte det slik at han var habil ettersom han ikke lenger hadde eierinteresser i eiendommen og heller ikke oppdrag tilknyttet tiltaket. I tillegg hadde alle naboer samtykket i tiltaket. Med bakgrunn i manglende tegningsgrunnlag for garasjen har Birkelund videre forklart at han i ettertid ser at han ikke burde ha behandlet saken før manglende tegninger var mottatt, da Birkelund & Sommerstad Eiendom AS eier nabotomten. Birkelund har

videre forklart at "saksbehandlingsfeilen" i denne saken var at *han behandlet søknaden før endelig dokumentasjon eller tegninger på garasjen var innkommet*. Birkelund har videre opplyst at «*dersom han hadde mottatt tegninger i forkant, i stedet for å stole på søkerens muntlige opplysninger med hensyn til garasjens størrelse, ville han ha avdekket at det var behov for en avstandserklæring fra nabo, og dertil sett at jeg kunne komme i et inhabilitetsforhold*».

Birkelund har fremhevet at saken i seg selv er blitt behandlet i henhold til gjeldende regelverk og at sakens utfall ville ha blitt det samme, uansett hvem som hadde behandlet saken. Birkelund viste til et vedtak i tilsvarende sak i en nabokommune, behandlet av fylkesmannen.

Den andre byggesaken hvor det er blitt reist innvendinger mot Birkelund sin habilitet, gjelder en søknad tilknyttet Søndre Holt, gnr./bnr. 3/57. Birkelund har forklart at han etter å ha begynt å behandle en søknad om tiltak, ble klar over at Norgeshus Birkelund & Sommerstad AS sto oppført som utfører av uavhengighetskontroll på eiendommen. Da Birkelund oppdaget dette informerte han kommunalsjef Thore Helge Larsen. Birkelund har videre opplyst til BDO at kommunalsjefen gikk gjennom saken og forsikret seg om at saksbehandlingen var korrekt og forsvarlig utført. Deretter skal kommunalsjefen ha signert på vedtaket. Grunnet mangelfull kunnskap om bruk av kommunens elektroniske post- og arkiveringssystem ble vedtaket lagt ut på kommunens nettsider med Birkelund som ansvarlig saksbehandler.

Birkelund har opplyst at han ikke har «tjent noe» på sin stilling som saksbehandler ved kommunen, utover normal lønn og erfaring. Videre har han forklart at verken han selv eller Bjarne Sommerstad, har hatt noen vinning som følge av hans arbeid i kommunen.

BDO har etterspurt en oversikt over alle sakene Birkelund har behandlet som saksbehandler i kommunen. BDO har mottatt en liste fra kommunen der det fremgår at Birkelund står som saksansvarlig i 123 saker. Det fremgår av listen at Birkelund står oppført som saksansvarlig i seks saker knyttet til Heimdalåsen. En av disse sakene, Heimdalveien gnr./bnr. 73/76, er redegjort for ovenfor. Det ligger utenfor rammene til denne undersøkelsen å gjennomgå de øvrige sakene i detalj.

4. BDOs vurdering

I henhold til oppdragsbeskrivelsen skal BDO vurdere om det i relasjon til de undersøkte forhold, foreligger brudd på lover, regler eller interne retningslinjer. BDO har ut ifra det faktagrunnlaget som er redegjort for i rapportens kapittel 3, særlig vurdert om det foreligger brudd på aktuelle regler om habilitet. BDO har også vurdert om det har fremkommet opplysninger i forbindelse med undersøkelsen som sannsynliggjør brudd på andre relevante lover og regler.

Nedenfor gis det en kortfattet vurdering av hovedspørsmålene i saken. Vurderingene er gjennomført på bakgrunn av rapporten etter at utkast til rapport har vært gjenstand for kontradiksjon. Vi viser for øvrig til de samme forbehold og presiseringer som er redegjort for i rapportens kapittel 2.3.

BDOs vurderinger er gjennomført av BDO Advokater AS, under ledelse av advokat Erling Grimstad.

4.1.1. *Rettslig utgangspunkt*

Forvaltningsloven regulerer habilitetsforholdene for offentlige tjenestemenn. Habilitetsreglene i forvaltningsloven er gitt i lovens kapittel II. Det fremgår av forvaltningslovens § 6 at habilitetsreglene gjelder for "offentlige tjenestemenn", men reglene gjelder også for andre som utfører arbeid for forvaltningsorganet, jf. § 10.

Kommuneloven § 40 nr. 3 bestemmer at reglene i forvaltningsloven kapittel II, også gjelder for de folkevalgte.

Reglene om hvilke forhold som gjør en tjenestemann eller folkevalgt inhabil, er gitt i forvaltningslovens § 6. Denne bestemmelsen sonderer mellom absolutte og relative inhabilitetsgrunner. De absolutte inhabilitetsgrunnene er opplistet i § 6 første ledd. Det avgjørende for om en tjenestemann er inhabil etter de relative inhabilitetsgrunnene i bestemmelsens annet ledd, er om det foreligger "andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til tjenestemannens upartiskhet».

4.1.2. *Sommerstads håndtering av habilitetsspørsmål*

Sommerstad ble valgt inn i formannskapet og kommunestyret i Andebu kommune i 2007 og har siden 2011 vært ordfører i kommunen. Sommerstad har vært medeier i et byggmesterfirma siden 1997 og har siden 2008 hatt eierinteresser i et tomteområde i Andebu.

BDO har ikke vurdert det prinsipielle knyttet til om en folkevalgt med slike interesser kan delta i behandlingen av plan- og byggesaker.

Habilitetsspørsmål før kjøpet av Heimdalåsen

Det første BDO har vurdert, er hvordan Sommerstad håndterte habilitetsspørsmålet i prosessen før Heimdalåsen ble solgt til Birkelund og Sommerstad Eiendom AS.

Det følger av forvaltningsloven § 8 annet ledd at i kollegiale organer, er det organet selv som avgjør om det enkelte medlemmet er habilt eller inhabilt. Medlemmer av kollegiale organer har plikt til å vurdere sin egen habilitet og skal i god tid før møtet melde fra om forhold som har betydning for egen habilitet, jf. forvaltningsloven § 8 tredje ledd.

Sommerstad har forklart til BDO at han alltid har vært nøye med ikke å behandle saker der han kan ha vært inhabil. Dersom han har vært i tvil om sin egen habilitet, har han bedt formannskapet eller kommunestyret om å vurdere hans habilitet.

Da spørsmålet om kommunens salg av Heimdalåsen skulle behandles i formannskapet 5. februar 2008, ba Sommerstad formannskapet å vurdere hans habilitet. Sommerstad ble vurdert som habil, med fire mot to stemmer. I referatet fra møtet i formannskapet 5. februar 2008, er det ikke protokollført noe nærmere om bakgrunnen for at Sommerstad ønsket sin habilitet vurdert eller noe om begrunnelse for hvorfor flertallet mente at Sommerstad var habil. Sommerstad har forklart til BDO at bakgrunnen for at han ba formannskapet om å vurdere hans habilitet, var at han var «medeier i en byggmesterbedrift som i fremtiden kunne utvikle seg til å være potensiell kjøper av slike objekter».

En fullstendig kartlegging av de faktiske forhold, herunder hvilken informasjon som lå til grunn for formannskapets vurdering, er utenfor rammene av BDOs oppdrag. Av den årsak finner vi heller ikke grunnlag for å vurdere om formannskapet kan sies å ha fattet en rett beslutning i dette habilitetsspørsmålet.

BDOs vurdering er at Sommerstad i dette tilfellet synes å ha meldt fra om et forhold som kunne ha betydning for egen habilitet og således oppfylt sin plikt etter forvaltningsloven § 8 første ledd. Spørsmålet er videre om Sommerstad har oppfylt lovens krav til å si ifra om eventuelle inhabilitetsforhold «i god tid» før møtet (i formannskapet), jf. forvaltningsloven § 8 tredje ledd. BDOs vurdering er at «i god tid» innebærer at en må si ifra om eventuelle inhabilitetsforhold på et tidligere tidspunkt enn «under møtet». Sommerstad har opplyst at det er vanlig praksis i kommunen at inhabilitetsspørsmål først blir fremlagt under møter og ikke i forkant av møter.

Habilitetsspørsmål etter kjøpet av Heimdalåsen

Sommerstad har opplyst at han ikke har behandlet noen saker direkte knyttet til Heimdalåsen etter at Birkelund og Sommerstad Eiendom AS kjøpte området. BDO har ikke funnet opplysninger som tyder på det motsatte. Det vises blant annet til at Sommerstad erklærte seg inhabil ved behandlingen av utbyggingsavtalen for Heimdalåsen 8. desember 2009, og at han ba om å få sin habilitet vurdert ved behandlingen av endring og utvidelse av reguleringsplan for Heimdalåsen 20. desember 2011. BDO har således ikke funnet forhold som tyder på at Sommerstad i perioden etter at de kjøpte Heimdalåsen, har opptrådt i strid med aktuelle habilitetsregler.

Habilitetsspørsmål knyttet til Øvre Hoksørød

Norgeshus Birkelund og Sommerstad AS inngikk 18. juni 2013 en opsjonsavtale med grunneier av Øvre Hoksørød (Gnr./bnr. 15/3) om å føre opp og selge 16 boliger på feltet. Ut i fra den dokumentasjonen BDO har gjennomgått, fremkommer det at Sommerstad meldte seg inhabil ved kommunestyrets behandling av vedtatt detaljreguleringsplan for Øvre Hoksørød 23. april 2014.

BDO har ikke funnet forhold som tyder på at Sommerstad i perioden etter inngåelsen av opsjonsavtalen, har opptrådt i strid med aktuelle habilitetsregler.

4.1.3. Vedtak om utbygging av gang- og sykkelvei i Høyjord

I e-posten fra Eriksen til kontrollutvalget av 24. april 2014 ønskes det blant annet undersøkt «*Om det har tilkommet de kjøpte tomtene og eierne en uberettiget vinning gjennom vedtaket om utbygging av gang og sykkelsti i Høyjord.*»

Sommerstad har sittet i formannskapet og kommunestyret i Andebu kommune siden valget i 2007 og vært med på å behandle saker knyttet til utbyggingen av denne gang- og sykkelveien. BDO har vurdert om Sommerstad som følge av sine næringslivsroller kan sies å ha vært inhabil ved behandling av saker knyttet til utbyggingen av gang- og sykkelveien.

BDO har ikke fått opplysninger om forhold som tilsier at Sommerstad selv, andre nærstående eller noen av selskapene han er knyttet til, har vært part i saken. BDO har således ikke funnet noen holdepunkter som tilsier at han har vært inhabil etter forvaltningsloven § 6 første ledd. Spørsmålet blir videre om Sommerstad kan sies å ha vært inhabil etter de relative inhabilitetsgrunnene i forvaltningsloven § 6 annet ledd. Spørsmålet er således om det foreligger «*andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet*».

Det er ikke fremkommet opplysninger som tilsier at noen av selskapene Sommerstad er knyttet til har vært involvert i utbyggingen av gang- og sykkelveien. Videre har ingen av de BDO har intervjuet i forbindelse med undersøkelsene kunnet peke på hvilke konkrete fordeler eller annen vinning eierne av tomter i Heimdalåsen skulle kunne få som følge av utbyggingen av denne gang- og sykkelveien.

Med bakgrunn i dette, mener BDO at det ikke er holdepunkter for å si at det foreligger «*andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet*», jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd. Etter BDOs vurdering har Sommerstad således ikke vært inhabil i sakene knyttet til utbygging av ovennevnte gang- og sykkelvei.

4.1.4. Ansettelsesprosessen av Birkelund

BDO har i henhold til oppdragsbeskrivelsen vurdert om ansettelsen av Birkelund i et engasjement som byggesaksbehandler i kommune er gjort etter gjeldende regler og retningslinjer. Det vises i hovedsak til redegjørelsen som er gitt i BDOs rapport kapittel 3.5.

Birkelund ble i utgangspunktet engasjert i en 50 % midlertidig stilling som byggesaksbehandler fra 30. september 2013 frem til 30. mars 2014. Engasjementet ble forlenget til begynnelsen av september i år. BDO har fått opplyst at stillingen ble besatt uten kunngjøring.

Kommunen har etter gjeldende ansettelsesreglement mulighet til å ansette i midlertidig stilling med inntil seks måneders varighet, uten kunngjøring eller intervju. Før en beslutning om slik midlertidig ansettelse skal dette drøftes med tillitsvalgt.

Slik BDO forstår det, ble ansettelsen av Birkelund ikke drøftet med tillitsvalgt. BDO mener således at ansettelsesreglementet delvis ble tilsidesatt i det man ikke drøftet spørsmålet med tillitsvalgt på forhånd.

Kommunen forlenget Birkelunds engasjement fra 30.mars 2014 til begynnelsen av september 2014. Det fremgår av kommunens ansettelsesreglement punkt 5.2 at kommunen kun har mulighet til å besette midlertidig stilling med «inntil seks måneders varighet», uten kunngjøring eller intervju. BDO mener således at kommunen ikke hadde anledning til å forlenge engasjementet utover seks måneder, uten forutgående kunngjøring og intervju.

Som det er redegjort for i BDOs rapport kapittel 3.5, har både rådmannen og kommunalsjefen gitt en begrunnelse på hva som var bakgrunnen for at man valgte å ansette Birkelund som byggesaksbehandler.

BDOs vurdering er at det synes å ha vært gode hensikter bak ansettelsen av Birkelund og viser til BDOs rapport kapittel 3.5 og rådmannens og kommunalsjefens forklaringer.

Formålet med inhabilitetsreglene er å sikre korrekte avgjørelser, opprettholde tilliten til dem som fatter avgjørelsene, samt beskytte beslutningstakerne mot at det såes tvil om deres troverdighet. At saker behandles på en objektiv måte, er avgjørende for at allmennheten skal ha tillit til at det skjer en forsvarlig saksbehandling i forvaltningen⁶.

BDOs vurdering er at det å ha eierinteresser i tre ulike selskap innenfor eiendoms- og byggebransjen er så nært knyttet til behandling av byggesaker at det generelt kan sies å være et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upartiskhet. Det vises særlig til at Birkelund kun ble engasjert i en 50 % stilling i kommunen, slik at han fortsatte å arbeide i Norgeshus Birkelund og Sommerstad AS etter at han begynte å jobbe som byggesaksbehandler. I tillegg kommer det forhold at Birkelund har eierinteresser i samme selskap som ordføreren i kommunen.

BDO mener kommunen burde foretatt en grundigere vurdering av de habilitetsspørsmål som kan oppstå når en ansatt byggesaksbehandler i kommunen også har eierinteresser og lederroller i bygg- og eiendomsbransjen.

BDO finner ikke grunnlag for å hevde at Birkelund ved å akseptere tilbud om stilling i Andebu kommune har brutt noen regler eller retningslinjer.

4.1.5. Birkelunds saksbehandling som byggesaksbehandler

Det fremkommer av BDOs rapport kapittel 3.6 at Birkelund står som saksansvarlig i 123 saker. Som tidligere påpekt, ligger det utenfor rammene til denne undersøkelsen å vurdere spørsmålet om habilitet i alle sakene Birkelund har behandlet. Det fremgår av BDOs rapport kapittel 3.6, at Arbeiderpartiet i april 2014 reiste spørsmål om habilitet knyttet til to konkrete byggesaker som det viste seg at Birkelund opprinnelig hadde behandlet.

Av rådmannens redegjørelse til kommunestyret for disse to konkrete sakene, jf. BDOs rapport kapittel 3.6, fremgår det at inhabilitetsreglene ikke ble overholdt i en av sakene. BDO har ikke sett det nødvendig å vurdere habilitetsspørsmålet nærmere.

⁶ Habilitet i kommuner og fylkeskommuner, veileder utgitt av KRD.

BDO har gjennom undersøkelsen ikke gjort funn som tilsier at saksbehandlingen utført av Birkelund har gitt ham selv eller noen av selskapene han er knyttet til, noen form for «uberettiget vinning».

Med bakgrunn i antallet saker Birkelund har behandlet og spørsmålet om kommunen før ansettelsen av Birkelund i tilstrekkelig grad vurderte konsekvensene ved et slikt engasjement av Birkelund, anbefaler vi kommunen å gjennomgå de sakene Birkelund har behandlet for å forsikre seg om at det ikke foreligger ytterligere brudd på habilitetsregler.

Vedlegg 1 - Nøkkeltall for relevante selskap

Byggmestrene Birkelund og Sommerstad AS

	2010	2011	2012
Sum driftsinntekter	1 102 000	-	-
Driftsresultat	1 028 000	- 46 000	- 24 000
Ord.resultat før skatt	1 027 000	- 46 000	- 24 000
Sum eiendeler	1 867 000	1 049 000	1 014 000

Norgeshus Birkelund og Sommerstad AS

	2010	2011	2012
Sum driftsinntekter	27 321 000	20 904 000	24 129 000
Driftsresultat	- 727 000	680 000	1 336 000
Ord.resultat før skatt	- 698 000	636 000	1 316 000
Sum eiendeler	6 085 000	5 710 000	5 758 000

Birkelund & Sommerstad Eiendom AS

	2010	2011	2012
Sum driftsinntekter	1 680 000	1 740 000	420 000
Driftsresultat	140 000	- 4 000	- 27 000
Ord.resultat før skatt	5 000	- 154 000	- 237 000
Sum eiendeler	7 693 000	6 092 000	6 229 000

Vedlegg 2 - Utdrag av tilbakemelding fra Birkelund

«Jeg vil igjen gjøre oppmerksom på at denne saken er i høyeste grad politisk motivert. I situasjon som lønsmottaker i Andebu kommune har jeg blitt et offer i dette spillet. Jeg har blitt offentliggjort med navn mitt i pressen med injurierende påstander som har skadet mitt private omdømme i både privat sammenheng og jobbsøkersammenheng. (Første presseinnlegget ble vedlagt vårt intervju.)

I tillegg til flere andre indikasjoner på ønske om å konspirere en historie har jeg mottatt informasjon fra flere personer i foretak, som har levert byggesøknad i kommunen, hvor de blir oppringt av pressen etter tips. Jeg vet at pressen blir kontaktet av en lokalpolitiker, men kan ikke dokumentere dette. Denne lokalpolitikeren har også tidlig i fasen vært involvert i sak på omsøkte eiendom hvor inhabilitetsspørsmålet ble reist.

Jeg mener at motto her har vært bevist å skape en historie om uærlighet, hvor man skor seg på kommunens regning, samt relatere dette til ordføreren og dertil å skape politisk uro og ønske om å oppnå en politisk vinning.

Jeg har arbeidet i god tro ihht til gjeldende regelverk, kommunens innbyggers interesser og kan ikke se at jeg har hatt økonomisk vinning eller gitt noen fordeler i mitt virke.

Med bakgrunn hensynet å ivareta personers rettigheter og hva som er påført meg som privatperson håper jeg at rapporten formes slik at sannheten kommer tydelig frem. Som fortalt her har jeg hatt store personlige konsekvenser av saken og håper rapporten vil være et ledd i rettferdighet og å kunne få gjenreist min ære.»

Vedlegg 3 - Oversikt over Birkelund og Sommerstads roller i næringslivet

